

МЛАДЕЖКО ДВИЖЕНИЕ ЗА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ В БЪЛГАРИЯ

бул. „Трети март” №1, вх. В, ет. 2, ап. 4, 2140 Ботевград, website: www.ymdrab.eu,
e-mail: ymdrab@abv.bg, тел: +359 (0) 887 44 91 63, +359 (0) 887 50 55 44

Да си подадем ръка!

ДЕКЛАРАЦИЯ

относно социалното включване на ромските младежи

в селските райони на България

от Участниците в обучителен курс „Да си подадем ръка!”

6 - 13.04.2012 г., гр. Велинград

КОНТЕКСТ

Социалната изолация на младите роми в селските райони на България е безспорен факт. Нещо повече, с всяка изминала година у българските младежи се засилва нежеланието за съвместно съжителство с ромската общност. Липсата на диалог между двете младежки групи на местно ниво увеличава социалната пропаст между тях и често взаимоотношенията им прерастат в открита омраза и нескрита агресия.

Ние, Участниците в обучителния курс „Да си подадем ръка!“ вярваме, че тази негативна ситуация може и трябва да се промени!

Като активни европейски граждани, ние не само отчитаме актуалните проблеми на селските младежи, но се стремим да допринасяме за тяхното разрешаване. С настоящата Декларация бихме искали да изразим гласа на българските и ромските младежи от общините Ботевград, Правец и Етрополе и най-вече да покажем нашата позиция по различни ключови теми, които считаме че са силно свързани със социалното включване на ромската общност в селата, а именно: Образование, Семейно възпитание, Заетост, Междуетнически отношения, Младежко участие. По всяка от тези теми описахме проблемите на ромските младежи в нашите населени места, както и промените, които считаме че обществото, институциите и самите млади хора трябва да предприемат за подобряване на сегашната ситуация.

1. ОБРАЗОВАНИЕ

Проблеми на ромските младежи:

- **Сравнително нисък образователен статус** – традиционно образователното ниво сред ромите е най-ниско в сравнение с останалите етнически групи в страната;

- **Сериозна разлика в образователния статус на мъжете и жените** - неграмотните ромски жени са два пъти повече от мъжете;

- **Ранно отпадане от училище** – процентът на ромски ученици е силно неравномерен в различните класове: от над 20 % в 1-ви клас до 1 % в 12-ти клас. Тази голяма разлика се дължи най-вече на големия процент ромски младежи, отпадащи от училище;

- **Сегрегирани училища (и/или паралелки)** - в тях ромските ученици преобладават и често достигат 100%. Нивото на образование в тях е много по-ниско отколкото в смесените училища и има занижен контрол и дисциплина. Учебната интеграция е затруднена от липсата на контакти с български съученици и с макрообществото;

- **Пропуски в образователната система** – учебната програма не е съобразена със специфичната ромска култура. Липсва работа с родителите, а мерките са предимно рестриктивни, а не превантивни и стимулиращи;

- **Затруднено говорене на български език** – някои ромски младежи не разбират добре официалния български език, тъй като извън училище говорят предимно на майчиния си ромски език и това ги затруднява в образователния процес.

Нашите предложения:

- **Качествено образование в смесени училища** – в тях интеграцията на ромските ученици се улеснява, както от усилията на учителите и контакта с българските съученици, така и от благоприятната социална среда. Те се намират извън ромските гета и предоставят възможност за взаимодействие с макрообществото;

- **Задължително образование до 16 г.** – за да се намали процента на неграмотните и ранноотпадащи от училище младежи, които са с безперспективно бъдеще;

- **Работа с родителите и децата от ранна възраст** – родителите трябва да бъдат убеждавани да водят децата си на детска градина, където да се провеждат и курсове по български език;

- **Показване и стимулиране на добрите примери в училище** – да се поощряват, чрез нефинансови средства старателните ромски ученици и да се популяризират ромски образователни програми и инициативи;

- **Индивидуален подход в образованието** – нужно е учителите да работят допълнително с ромските ученици, в зависимост от техните конкретните образователни нужди и потребности;

- **Размяна на ролите в училище** – поне веднъж седмично ромските ученици да подготвят и предават уроци пред класа. Така учителите ще получават обратна връзка от учениците си.

II. СЕМЕЙНО ВЪЗПИТАНИЕ

Проблеми на ромските младежи:

- **Ранни бракове** – много често ромските младежи биват принуждавани от своите семейства да се женят доста рано, дори преди пълнолетие;

- **Ранна и висока раждаемост** – 51 % от ромските момичета раждат своето първо дете преди 18-годишна възраст, а 3,6% под 14-годишна възраст. Средният брой деца на една ромска жена е 2.77, а българките имат средно по 1 дете;

- **Пропуски (или липса на) семейно възпитание** – много от ромските семейства оцеляват „ден за ден”, а в същото време вредните навици са ежедневие - злоупотреба с алкохол, тютюнопушене, недохранване и др;

- **Силна патриархална зависимост** – ромската общност е силно консервативна и младежите невинаги имат свободата да решават сами своето бъдеще;

- **Живот в капсулирани гета** – там нивото на престъпността е високо, не се спазват законите, човешките права и социални задължения. Престъпленията често остават ненаказани и младежите взимат лош пример от заобикалящата ги среда.

Нашиите предложения:

- **Обучение по Човешки права и Социални задължения** – за огромната част от младите роми тези теми са напълно непознати или имат погрешни схващания и разбирания за своите човешки права и обществени задължения;

- **Работещи закони и справедливост** – крайно необходимо е на практика да се наложи върховенството на закона и равенството на всеки един гражданин пред него. Без значение на етническия си произход всеки човек трябва да има, както равни права, така и равни обществени отговорности;

- **Проактивен контрол** – институциите трябва да работят с ромската общност превантивно, а не да се решават последиците от проблемите;

- **Обучение в сексуална култура** – тъй като ромските младежи започват да водят полов живот изключително рано (13-14 г.) е много важно да имат елементарни познания за секса;

- **Добри лични примери в ежедневието** – чрез тяхното популяризиране и налагане в ромските общности ще се подобри аформалното образование на младежите.

III. ЗАЕТОСТ

Проблеми на ромските младежи:

- **Високо ниво на ромската безработица** – едва 28 % от ромите имат работа, като този процент е още по-малък при младежите;

- **Дискриминация при кандидатстване за работа** – при равни други условия ромските младежи биват отхвърляни при кандидатстване за работа, само заради етническия им произход;

- **Работа в „сивата икономика” без социална осигуреност** – 24 % от заетите роми работят без какъвто и да трудов договор и без да са социално осигурени;

- **Нискоквалифицирана и нископлатена работа** – поради липсата на добро образование младите роми работят основно „обща” и недобре платена работа в строителството, комуналните услуги, селското стопанство, търговията на дребно и др;

- **Професия „социално слаб”** – за много ромски младежи социалните помощи са единствен източник на приходи и те не се опитват да си намерят работа. Така те отпадат от пазара на труда за дълъг период от време. Социалните плащания са много малки и обричат тези млади хора на живот в голяма бедност, мизерия и социална изолация.

Нашиите предложения:

- **Подпомагане началната трудова реализация на ромските младежи** - стажовете и доброволчеството са добра възможност за младите хора, които искат да се докажат. Може да се създаде регистър на социално активните ромски младежи, за да могат работодателите да проверяват дали кандидатите за работа са изявени и активни личности;

- **Изграждане на предприемачески дух и самоинициативност** – нужно е ромите да бъдат стимулирани да взимат нещата в свои ръце, а не да чакат някой друг „от вън” да се погрижи за тях;

- **Развитие на икономиката в селските райони** – приканваме институциите и бизнеса да работят по-активно за създаване на работни места на местно ниво за селските младежи;

- **Изграждане на финансова и потребителска култура** - тези жизненоважни знания и умения ще помогнат на младите роми успешно да се справят с ежедневните парични затруднения;

- **Реформа в социалното подпомагане** – безработните да полагат обществено полезен труд, който да се заплаща по пазарни цени.

МЕЖДУЕТНИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ

Проблеми на ромските младежи:

- **Липса на комуникация между различните етнически и религиозни общности** – и за съжаление социалната дистанция спрямо ромите е най-голяма и все повече се засилва сред младите хора в селата;

- **Натрупана двустранна злоба и омраза** – те са породени основно поради исторически причини и стари междуличностни конфликти;

- **Стереотипи и предразсъдьци** – останалите етноси в България имат негативна представа и отношение към ромите. Считат ги за шумни, импулсивни, диви, агресивни, примитивни, лъжливи, манипулативни, отмъстителни, злонамерени, порочни;

- **Капсулация на ромската общност** – като защитен механизъм ромите също гледат подозрително към другите етноси и избягват да контактуват с тях;

- **Избягване на смесените бракове** – останалите етноси не са съгласни децата им да се женят за роми;

- **Разпространяване на модела на „заучена безпомощност“** – той води до увеличаване на формите на девиантно поведение, което усилва антиромските нагласи и увеличава социалните дистанции.

Нашиите предложения:

- **Младежите да правят информиран избор** - нужно е да се култивира у младите хора (и българи и роми) способност за търсене и получаване на адекватна информация, осмислянето ѝ и на базата на това, правилно и аргументирано отстояване на лична позиция;

- **Отговорно управление** - различните правителства използват ромите само по време на избори, а след това не работят реално за подобряване на най-ценното, а именно техния човешки потенциал;

- **Учебни часове по Толерантност и Единност** – още от ранна детска възраст всички младежи трябва да бъдат възпитавани в толерантност към всеки отделен човек, с неговите особености и различия;

- **Преосмисляне на ценностите** – нужна е промяна в досегашния начин на мислене и от двете страни;

- **Работа с медиите за разчупване на предразсъдьците** – да се показват не само лошите, но най-вече добрите примери за успешно социално включване на ромски младежи. Така ще бъдат повлияни повече хора от всички етноси.

МЛАДЕЖКО УЧАСТИЕ

Проблеми на ромските младежи:

- **Липса на младежки структури** – в селата на България почти напълно липсват каквито и да е младежки организации, а още по-малко ромски младежки НПО-та;

- **Липса на млади ромски лидери** – нужни са знаещи и можещи младежи, които да работят за ромската общност „от вътре“, а не само да чакат помощ „от вън“;

- **Липса на мотивация за участие в социалния живот** – младежите са обществено инертни и неангажирани;

- **Липса на политическо представителство** – огромното болшинство ромски младежи не участват в процесите на взимане на решения. Нещо повече, мнозинството от тях нямат елементарна политическа култура и отговорност и са склонни да продават „гласа“ си по време на избори;

- **Липса на конкретни работещи младежки политики** - особено на местно ниво младежите не чувстват подкрепата на държавата и трябва сами да търсят начини за оцеляване.

Нашиите предложения:

- **Младежки центрове** – създаване на местни младежки структури (клубове, движения, неформални групи и др), които да организират съвместни междуетнически мероприятия;

- **Политическо представителство** - включване на младежите (и българи и роми) в процесите на взимане на решения на всички нива и в търсенето на иновативни и алтернативни решения за младежко социално включване;

- **Формиране на лидерски умения у младите роми** – те ще действат като мултипликатори на добри практики, ще активизират интеграционните процеси вътре в общността и ще действат като медиатори между етносите на местно ниво;

- **Популяризиране и засилване на Доброволчеството** – участието в доброволчески акции ще повиши междуетническите контакти и ще е добър пример за останалите младежи;

- **Неформално обучение** – в селата неформалното образование е все още много слабо застъпено, а сред ромските младежи почти липсва. Полезно би било организирането на съвместни младежки дейности – тренинги, срещи, спортни игри, екокампании, забавления и др;

- **Младежите да бъдат стимулирани да остават да живеят в селата** – традиционно българското общество е песимистично и критично. Младите хора сме длъжни да се научим да мислим позитивно и да намерим начин да живеем добре и мирно заедно на село!

** В текста са използвани статистически данни от Информационен справочник “Ромите в България” на Институт Отворено Общество, 2008 г.*

Тази Декларация е адресирана към всички, с призив да осмислим,
да подпомагаме и насърчаваме социалното включване младите роми!

Този проект се реализира с финансовата подкрепа на Съвета на Европа чрез Европейската Младежка Фондация. Съдържанието на настоящата Декларация не отразява позицията на Съвета на Европа или на Европейската Младежка Фондация.